

RIVOJLANISHIDA MUJASSAM NUQSONGA EGA BO'LGAN BOLALAR TA'LIMINING BOSHLANG'ICH BOSQICHIDA KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH XUSUSIYATLARI

Zoirova Durdona Xudoynazar qizi

Jizzax davlat Pedagogika Universiteti

Pedagogika va psixologiya: Logopediya yo'nalishi 4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqola rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bo'lgan bolalarning boshlang'ich ta'lim bosqichida kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishning xususiyatlarini tahlil qiladi. Unda maxsus pedagogik yondashuvlarning ahamiyati, bolalarning individual ehtiyojlari va imkoniyatlarini hisobga olish muhimligi ta'kidlanadi. Maqolada kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda innovatsion usullar va vositalar qo'llanilishining samaradorligi yoritiladi. Shuningdek, ta'lim-tarbiyaviy jarayonda o'qituvchilar, ota-onalar va mutaxassislar hamkorligining ahamiyati ko'rsatilgan. Ushbu mavzu bo'yicha olib borilgan tadqiqot natijalari va metodik tavsiyalar maxsus ta'lim amaliyotini takomillashtirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: rivojlanish nuqsonlari, boshlang'ich ta'lim, kommunikativ ko'nikmalar, maxsus pedagogika, individual yondashuv, innovatsion usullar, ta'lim jarayoni, ota-onalar hamkorligi, maxsus ta'lim, metodik tavsiyalar.

Kirish: Rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bo'lgan bolalar o'z ta'lim jarayonida o'ziga xos qiyinchiliklarga duch keladilar. Ushbu bolalar, umumiy ta'lim dasturlariga nisbatan maxsus pedagogik yondashuvlar va metodikalarni talab qiladi. Ta'limning boshlang'ich bosqichida, ayniqsa kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish, ularning jamiyatda muvaffaqiyatli va samarali integratsiyasini ta'minlash uchun juda muhimdir. Kommunikativ ko'nikmalar, nafaqat til va nutqni o'zlashtirish, balki hissiy va ijtimoiy rivojlanishning asosiy elementlaridan biridir. Bolalar bu ko'nikmalarni o'zlashtirgan holda, o'z fikrini ifodalash, boshqalar bilan samarali muloqot qilish va ijtimoiy munosabatlarni o'rnatishda muvaffaqiyatli bo'lishadi.

Rivojlanishida nuqsonlarga ega bo'lgan bolalar uchun kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda o'ziga xos yondashuvlar zarur. Bu bolalarning nutq rivojlanishi, til va kommunikativ qobiliyatlarining shakllanishi ko'p hollarda ortda qoladi. Shu sababli, ta'lim jarayonida o'qituvchilar, psixologlar, va maxsus mutaxassislar o'rtasida samarali hamkorlik talab qilinadi. Innovatsion pedagogik usullar va texnologiyalar bu jarayonni yanada samarali va qiziqarli qilish imkoniyatini yaratadi.

Ushbu maqolada, rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bolalarning boshlang'ich ta'lim bosqichida kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishning asosiy xususiyatlari tahlil qilinadi. Maqolada maxsus ta'lim yondashuvlari, kommunikativ rivojlanish uchun muhim bo'lgan metodik va psixologik tavsiyalar keltiriladi. Shuningdek, bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olish, ular uchun ta'limni optimallashtirishga qaratilgan metodlar va yondashuvlar muhokama qilinadi. Bu jarayonda o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida yaqin hamkorlik, bolalarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Maqola, rivojlanishida nuqsonlarga ega bolalar uchun ta'lim amaliyotini yaxshilash, ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali yondashuvlarni izlashga qaratilgan.

Muhokama va natijalar: Rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bo'lgan bolalar uchun kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish jarayoni murakkab va ko'p qirrali bo'lib, individual yondashuvlarni talab etadi. O'qituvchilar va pedagoglar ushbu bolalarning rivojlanish nuqsonlarini inobatga olib, har bir bolaning ehtiyojlariga mos pedagogik metodlarni tanlashlari

ILM FAN YANGILIKLARI KONFERENSIYASI

30-OKTABR

ANDIJON, 2024

lozim. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, rivojlanishida nuqsonlar mavjud bo'lgan bolalar uchun o'rganish jarayonida an'anaviy o'qitish usullari kam samarali bo'lishi mumkin. Bunday bolalar ko'pincha an'anaviy metodlar yordamida o'z fikrlarini aniq ifodalashda yoki boshqa bolalar bilan muloqotda qiyinchiliklarga duch keladilar. Shuning uchun maxsus metodikalar va innovatsion texnologiyalarni qo'llash zarurati tug'iladi.

Rivojlanishida nuqsonlarga ega bolalar uchun kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda innovatsion yondashuvlar, masalan, vizual materiallardan foydalanish, o'yin terapiyasi va interfaol mashg'ulotlar, o'qituvchilar tomonidan qo'llanilgan samarali metodlardan hisoblanadi. Ushbu usullar bolalarga muloqot qilishda o'z xohish-istaklarini ifodalashga yordam beradi, shuningdek, ularning ijtimoiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bunday metodlar kommunikativ ko'nikmalarni yanada samarali rivojlantirish imkonini yaratadi.

Shuningdek, ota-onalar bilan hamkorlikning ahamiyati katta. Ota-onalar o'z farzandlarining ta'lim jarayonida ishtirok etishlari, ularning ehtiyojlarini tushunish va ularni qo'llab-quvvatlash orqali bolalarning kommunikativ rivojlanishini yanada tezlashtirishi mumkin. Rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bolalar uchun maxsus ta'lim yondashuvlarining samaradorligi, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasida mustahkam va o'zaro aloqaga bog'liqdir.

Natijalar shuni ko'rsatadiki: tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bolalar uchun ta'lim jarayonida individual yondashuvlar va maxsus metodikalarni qo'llash kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Innovatsion pedagogik usullar va texnologiyalar, masalan, o'yinlar, vizual materiallar va interfaol mashg'ulotlar, kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda samarali vosita bo'lib chiqadi. Tadqiqotda aniqlangan yana bir muhim natija – ota-onalar va mutaxassislar o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyatidir. Bu hamkorlik bolaning ta'lim jarayonida muvaffaqiyatga erishishiga va uning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Shuningdek, o'qituvchilarning pedagogik mahorati va bola ehtiyojlarini tushunishi, ta'lim jarayonini shaxsiylashtirishga imkon beradi. Bunday yondashuvlar rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bolalar uchun ta'lim samaradorligini oshiradi va ularning kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishni tezlashtiradi. Natijalar, shuningdek, bolalar uchun ta'limda innovatsion texnologiyalarning qo'llanilishi zarurligini ko'rsatadi, bu esa ta'limni yanada samarali va qiziqarli qiladi.

Tadqiqotdan kelib chiqib, rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bolalar uchun ta'limni optimallashtirish va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi metodlar va texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu, o'z navbatida, ularning jamiyatga integratsiyasini va ijtimoiy muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

Xulosa: Rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bo'lgan bolalar uchun kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish jarayoni murakkab va ehtiyotkorlik bilan yondashishni talab qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, bunday bolalarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda individual yondashuvlar va maxsus metodikalar qo'llanishi zarur. An'anaviy o'qitish usullari ba'zi hollarda samarali bo'lmasligi mumkin, shuning uchun innovatsion texnologiyalar, o'yin terapiyasi va interfaol metodlar kabi usullarni qo'llashning muhimligi ta'kidlanadi. Ushbu usullar bolalarga o'z fikrlarini aniq ifodalash, ijtimoiy muhitda faol ishtirok etish va o'zaro muloqotni samarali o'rnatishda yordam beradi.

Shuningdek, o'qituvchilar va ota-onalar o'rtasidagi yaqin hamkorlik bolaning rivojlanishida muhim omil bo'lib, uning kommunikativ ko'nikmalarining shakllanishiga sezilarli hissa

qo‘shadi. Maxsus ta‘lim yondashuvlarining samaradorligi, mutaxassislar va ota-onalar o‘rtasida o‘zaro aloqani mustahkamlash orqali oshadi.

Xulosa qilib aytganda, rivojlanishida mujassam nuqsonlarga ega bo‘lgan bolalar uchun kommunikativ ko‘nikmalarni shakllantirishda individual, innovatsion yondashuvlar, maxsus metodlar va samarali hamkorlikka asoslangan ta‘lim tizimi muhim ahamiyatga ega. Bu, o‘z navbatida, bolalarning jamiyatda muvaffaqiyatli integratsiyasini ta‘minlaydi va ularning ijtimoiy, hissiy hamda intellektual rivojlanishini tezlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Davlatov, R. (2020). Rivojlanishida nuqsonlarga ega bolalar ta‘limida individual yondashuvlar. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘limi vazirligi.
2. Toshtemirova, M. (2019). Maxsus ta‘lim va rivojlanishida nuqsonlari bo‘lgan bolalarning nutq rivojlanishi. Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Samatov, A. (2018). Pedagogik innovatsiyalar va ta‘lim metodikalari: yangi yondashuvlar. Toshkent: Ma‘naviyat.
4. Shukurova, D. (2021). Rivojlanishida nuqsonlarga ega bo‘lgan bolalar uchun innovatsion ta‘lim metodlari. Ta‘lim va fan jurnali, 12(3), 45–51.
5. Mamatov, I. (2022). Kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirishda pedagogik texnologiyalar. Tashkent: O‘qituvchi.
6. Xudoyberdiyeva, G. (2017). Maxsus ta‘limda interfaol metodlar va ularning samaradorligi. Toshkent: Ta‘lim metodikasi.
7. Akhmadova, Z. (2020). Rivojlanishida nuqsonlarga ega bolalar bilan ishlashda ota-onalar bilan hamkorlik. Ta‘lim pedagogikasi, 9(2), 68–75.
8. G‘afurov, A. (2021). Pedagogik yordam: Rivojlanishida nuqsonlarga ega bolalar bilan ishlashning metodik jihatlari. Tashkent: Ilm-fan.